

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethetni: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztesy P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben; a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztesy Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Háasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.

Nyitlér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Kolozsmegye rendkívüli bizottsági közgyűlése.

A gyűlés folytatott október 1-én d. e. 10 órakor; azt megelőzőleg az állandó választmány vitatta meg Macskási Pál alispán elnökelete alatt a közgyűlésen előfordulandó tárgyakat, így többek között a költségvetést.

Gr. Eszterházy Kálmán főispán megnyitja a ma már gyéribben látogatott közgyűlést azon kijelentéssel, hogy első dolog volna ugyan a jegyzőkönyv hitelesítése, de azt munkávali elhalmozottság miatt főjegyző Gyarmathy Miklós ur el nem készíthet, ezért ajánlja a két jegyzőkönyvet (a mai és a tegnapi gyűlésről) együtt hitelesíttetni. Második tárgy lenne a megyei pénztárnok választása, miután Sikó Miklós tisztéről lemondott. Ez állomásra ki lettek jelölve Kertész György, Domokos Antal és Boeskor László. Sárkány Ferencz elnökelete alatt szavazatszedő bizottság küldetik ki a szavazatok beszedésére.

Ez alatt tárgyalásra kerül a megye jövő évi költségvetésének megállapítása. A főjegyző az áll. v. nevében ajánlja, hogy a megye a beérkezett kérelmek folytán új hivatalok szervezését, a fizetésemelési ügyeket és ebbeli sérelmeket tárgyalja, mert mielőtt e tárgyakban határozat nem hozatik, az említett költségvetési előirányzatot tárgyalni nem lehet. Berde M. helyesli az áll. v. véleményét és eldönteni kéri, vajjon új állomások felállítása szükséges-e vagy sem, miután a megye ugy is nagyon szegény; ő itt a közgyűlésben is ép úgy, mint az áll. v. ülésén ellene van az új hivatalok rendszerezésének. Főjegyző megjegyzi, hogy B. ur elébe vág a tárgyalásnak, miután megelőzőleg vitatkozik oly tárgyakról, melyek még tárgyalásra nem kerültek. Olvassa 1) a kérést a megyei alorvosok részéről a megyei főorvos által is ajánlólag beterjesztve, melyben fizetésüknek 400 forintról 600 ftra emelését kérelmezik. Az áll. v. az említett fizetéseknek 400 ftról 500 forintra való felemelést pártolja. Elfogadtatik.

2) A megyei törvényszékek feloszlásával s azoknak királyivá való átalakulásánál, a törvényszéki levéltár a megyénél hagyott; már most a közigazgatási levéltárnoknak (jelenleg Dorgó Ferencz) ugy is van dolga elég, alig bírja azt az egyet végezni; nem lehet tehát vállaira két terhet rakni. Ez okokból az áll. v. indítványozza, hogy ideiglenesen egy emberélet tartamára, egy új levéltárnoki állomás rendszeresítessék 600 frt évi fizetéssel, kinek feladata volna a törvényszéki levéltárt kezelni. Berde M. felszólal az áll. v. indítványa ellen, állítván, hogy most is tulterhelve van a megye, 11,000 forint tulkiadással; igaz, hogy az ajánlatba oda van téve az ideiglenes szó, de az állomás megmarad s az elvi kérdés egyenívé válik. A megyének kell e levéltárt tartani, melyből a legtöbb hasznót a törvényszék húzza, a törvényszék nem akarja magára vállalni a felügyeletet, indítványozza tehát, hogy kéressék meg az igazságügyminis-ter, miként a törvényszéket útasítsa, hogy a törvényszéki levéltárt vegye át a saját gondozásába. Szentiványi F. látja jól, hogy ez állomás rendszeresítésével, mely állomás

szükséges volna szembeötlő, terhelődnék a megyei nép bizonyos többleti kiadással; indítványozza az e részbeni kiadások fedezésének tekintetéből, bizonyos kiadványi díj megszábasát. Szentiványi Gy. a levéltárnoki teendőket kéri tekintetbe vétetni, ezek szerinte csekélyek, miket bármely irnok el tudna végezni; anteactákat kikeresni és bizonyítványokat adni ki, ehhez nem kell nagy tudomány. Beismeri, hogy a közigazgatási levéltárnok e teendőket is nem végezheti, nem is kívánja őt terhelni, hanem egy irnok alkalmazását ajánlja. Bokros Elek a közigazgatási levéltár rendezetlenségéről szól, annak tartalmáról semmiféle kimutatás nem létezik s ha nem volna a most élő közigazg. levéltárnok Dorgó ur (ki már 30 esztendeje megyei archivarius) maga egy élő protokollum, ki minden egyes aktája helyét és tartalmát tudja, a legnagyobb zavarnak lennének kitéve; e levéltár a forradalom előtt patriarchalis egyszerűségben kezeltetett, a 20 évi időszak alatt annyi mindenféle változtatáson, rakogatáson ment keresztül, hogy ma már egy valóságos zsbivásárhoz lehet hasonlítani, hol bajos biztos vezető nélkül az eligazodás, ilyen biztos vezető a jelenleg még élő archivarius, tartalom és helyjegyzék hiánya mellett mi történik, ha ezen ur, — mit az égne adjon — elhal, használjuk tehát még fel a hátralevő életét Dorgó urnak arra, hogy egy második levéltárnoki állomást rendszeresítsünk, nem ideiglenesen, hanem állandólag, hogy legyen D. ur mellett valaki, ki hivatala titkait tőle ellesse, kivel együtt ők aztán egy név-, cím- és helytárt készíthetnének. A két levéltárt a közigazgatásit s a törvényszékit egymástól elkülöníteni nem találja helyesnek, mindkettő egyaránt fontos p. bünesetek elévülése esetében (bűnügyi archivum). Requisitiók a bűnvádi ügyeket illetőleg érkeznek az egész föld kerékéről; polgári ügyekben is a bíróságok, ugy mint a felek keresnek iratokat. Nagyobb kár háramolhat a felekre a levéltár rendezetlenségéből, mintha egy második állomásra 600 frot rendszeresítenék. A főjegyző erre egy közvetítő indítványt tesz: rendszeresítsen a megye autonómikus jogainál fogva egy megyei (nem közigazgatási, nem is törvényszéki) levéltárnoki segédi állomást, ki ne külön kezelje a kettőt, hanem egész napon át e közigazgatási levéltárban foglal kozzan, esetleg a törvényszéki levéltárra is fordítsa figyelmét. Főispán ur szavazásra feltevéen a négy indítványt t. i. az áll. v.-ét, Berde M.-ét, Szentiványi Gy.-ét és végül a főjegyzőét; a közgyűlés, miután maga Szentiványi Gy. is csatlakozott a Bokros E. nézetéhez és a maga indítványát visszavoná, felállás általi szavazással a főjegyző közvetítő indítványát fogadta el. Most a m. levéltárnoki segéd fizetése jövén szóba, azt, miután csak segédi állás, a levéltárnokéval coordinálni nem szabad, 600 frt helyett 500 frtban állapíták meg. (Ezen segédlevéltárnok nem lesz m. tisztviselő, választás alá nem esik, hatásköre az áll. v. által határozatik meg, akkor, midőn ez állás felállítását illetőleg megérkezik a legfelsőbb beleegyezés.)

Ezen előleges ügyek eligazittatván, most került valójában a sor a megye jövő évi költségvetésének felolvasására és megállapítására.

A mily jól volt szerkesztve s helyes practikus felfogásról tanuskodott a községek rendezését tárgyazó szabályrendeleti munkát, ép oly ziláltan és épen nem életre való felfogásra mutató könnyedséggel van szerkesztve a költségvetési előirányzat, a miből látszik, hogy az áll. v. tagjai nagyobb részt igen jó közigazgatási erők de épen nem finacierk.

A megye jövő évi költségvetésének megállapítása egybehasonlítva a jelen évvel.

A. Kiadások:

1) Megyei közigazgatási tisztviselők évi fizetése, a jövő évre előirányozva 34,400 frt. Emelkedés mutatkozik a mult évihez képest annyiban, a mennyiben az 5 járási alorvos fizetése egyenkint 100—100 forinttal javított s egy új megyei levéltárnoki segédi állomás rendszeresített. Az összes emelkedés a m. évi előirányzathoz képest: 3840 ft.

2) Megyei közigazgatási tisztviselők mellék járulécai. E pontot illetőleg nincs semmi előirányozva, miután ily mellékjárulékok nem léteznek.

3) Megyei közigazgatási szolgák bére 3500 frrtal van előirányozva; e tekintetben nem mutatkozik semmi emelkedés a jelen évi előirányzathoz képest.

4) Megyei közigazgatási szolgálai személyzet mellékjárulécai (ezalatt értetik azok ruházati költségei, nem különben a szolgabírói panduroké) 900 frt. A jelen évre szintén annyi volt előirányozva.

5) Közigazgatási helyiségek bérlésére pénz nem fordított, miután a megyének saját háza és épületei vannak.

6) Irodai szükséglet czimen előirányozva van a jövő évre 4000 forint és pedig azon okból, mert a jelen évre előirányzott 2000 forint nem volt elégséges, miért 1000 forint adósságot kellett felvenni (ebből a felvett összegből 837 frt el van már költve) ez adósságot le kell törleszteni, hogy többé adósságot ne keljen felvenni 1000 frrtal többet vettek fel a j. évi előirányzatba; tehát 2000 forint eddigi előirányzat, 1000 frt adósság törlesztés és 1000 forint az előirányzott összeg növelésére.

7) Uti költségre mint a j. évre ugy a jövő évre is 100 frt van előirányozva.

8) Megyei épületek fenntartása czimén 300 frt mint eddig.

9) Egyéb rendszeresített kiadásokra a közigazg. foglyok ellátására 200 forint mint a jelen évre.

10) Előre nem látott költségekre előirányozva a j. évre (mint a jelenre) 500 frt.

Igy tehát a jövő évi összes szükséglet gyanánt előirányozva van 47,270 frt.

A jelen évre előirányozva volt 43,870 forint.

Növekedett tehát a szükséglet: 3,390 fr.

B. Bevételek:

1) Fekvő vagyonból jövedelme a megyének nincsen, sem azok telkeiből; miután az épületek nagyobb részét maga közigazgatási tisztviselői használják; B. Hunyadon a felső kerületi kórház felépítése van tervbe véve a megye által birtokolt teleken, így tehát azt is jövedelmeztetni nem lehet.

2) Elhelyezett tőke (Kolozs város pusztá telkekből) 126 frt. ennek 5%-os kamatja: 6 frt. 26 kr.

Egyéb jövedelme a közigazgatásnak nincsen; így tehát a 47,270 ftrnyi szükséglettel szemben az összes fedezet a megye részéről 6 frt 26 kr.

3) Állami javadalmozás (fedezet az állam részéről) 35,674 forint.

C. Hiány.

1) A jelen évben fedezetlen maradt 8196 forint.

2) A jövő évi előirányzatban fedezetlen maradt 11,596 frt.

A jelen évi szükséglet kölcsönből fedezetett, melyet ki kell fizetni, a jövő évi kiadási többlet szintén fedezve nincs, így:

3) Két évi hiány 19,792 frt.

Az áll. v. ajánlja, hogy ezen két évi hiány a megye lakosain kirovandó rovatál által fedeztessék; és pedig oly módon, hogy minden egyes (egyenes) adóforint után 5 1/2 kr vettesék ki. Megyénkben az egyenes adóból 373 ezer 420 frt foly be, így kilátás van arra, hogy ezen rovatál által a megye 20,053 forintnyi fedezetre fog szert tenni. Ajánlja továbbá, hogy a belügyminiszter urhoz fölirat intéztessék az iránt, hogy az állami javadalmozás 3400 frrtal szaporíttassék. A költségvetési megállapított előirányzat, a fedezés és felirat iránti ajánlatok nagyobb vita nélkül elfogadtatnak.

Következett a községek és egyesek kérelmeinek tárgyalása, miről holnapi számunkban.

Lapszemle.

A „P. Lloyd“ megvallja, hogy Tisza Kálmának a felirati vita alkalmából tartott utóbbi beszéde keserű kiábrándulást okozott neki, s a reményt a két nagy párt közeledésére megsemmisítette. A balpárti vezér még mindig ragaszkodik a bihari programhoz, mit végre is nem lehetne rosz néven venni tőle, de hogy folyton magasabbra igyekszik emelni a válaszfalat a jobb és bal közt s a párt gyűlöletet állítja fel örül melléje, mely a rokon elemek összeolvadását közös reformtevékenység céljából akadályozza, az oly jellemvonás, mely határtalan egoizmusra mutat. Ily módon, ha a Deákpárt annyi mérsékletet nem tanusit, ismét a tavaliakhoz hasonló elkeseredett vitákra lehetnének elkészülve. Tiszának, különben lényenylleg polemicus természetű beszédéből, a „Lloyd“ még csak egy pontot vél kiemelendőnek: azon állítását, hogy a Deákpárt mindenkit, ki az állami kiegyezést alkotmányos uton megválasztatni akarja: az alkotmányon kívül állónak jelent ki. Ez nem való. A Deákpárt cizálalannak és végzeteljesnek tekint minden kísérletet az államjogi alapot megváltoztatni, de hogy e kísérlet alkotmányellenes volna, azt még senki sem állította.

A „Reform“ szerint az osztrák politikusok Andrassy beszédében arra fektették a füsulyt, hogy jó viszonyban vagyunk Enrópa minden hatalmasságával. Ebből azt következtetik, hogy eszerint háborútól nem kell tartanunk, mi ismét azt adja ki, hogy a hadügyi budgetet kényünk-kedvünk szerint megnyirbálhatjuk. Ez a logica azonban ellenkezik Andrassy politikájával, mert az ő alap-tétele az: békénk biztos, ha erősek leszünk.

A „Hon“ bankkérdésünket feszogeti. A kormány ez ügyben egyetlen egy lépést sem tett. Hibáztatja a kormányban azt is, hogy őt éven keresztül ragaszkodott azon rögeszméhez, hogy az osztrák bankkal kell kiegyeznünk, és számtalan alkalmat mulasztott el a lefolyt 7 hó alatt, mikor a külföldtől előnyösen szerezhetne volna meg a bank-

kérdés megoldására, s a valuta rendezésére szükséges pénzt. — Az osztrák bankkal való szerződés lehetetlennek tartja, miután egy bank akkora monarchiának, milyen Ausztria és Magyarország, semmi esetre sem elég és nem is üdvös, mert a hitelt monopolizálja. — Végül mielőbbi intézkedésre szólítja fel a képviselőházat ez ügyben.

Az „Ung. Lloyd“ kimutatni igyekszik, mennyire jogosulatlan Tisza azon követelése, hogy most, midőn az ellenzék a Ghyczy-féle programmal szemben elfoglalt határozatlan állás következtében zsákutczába került, a Deákpárt mentse ki abból az által, hogy a közeledést illetően pozitív indítványokkal lép fel. A Deákpárt álláspontja tisztázva van; főleg: hogy a kiegyezést nem szabad megintatni. Nem lehet tehát feladata az ellenzéknek a két párt közti örvény áthidalásában akadályozni de többet tőle követelni nem lehet. Az ellenzéken van a sor álláspontját tisztázni s ennek alapján indítványokat tenni.

Legujabb táviratok.

Cattaro, oct. 1. A törökök és montenegróiak között Kolassiu mellett erők összehúzóztak volt. Albrecht főherceg holnap Klok mellett török területre lép át és ott nagy kitüntetéssel fog fogadtatni.

Konstantinápoly, oct. 1. A török lapok a ministertanácsnak egy határozatát közlik, melylyel a volt nagyvezér, Mahmud pasa az állam részére 100,000 livre megfizetésre ítéltetik. A 40 napból álló új hónap ismét eltörtöltetett, és a 30 napból álló régi hónap hozatott be.

Prága, oct. 1. A „Bohemia“ jelenti: Az ausztriai delegáltaknak a társadalmi kérdések tekintetében konferencián azon utasításuk van, hogy ne a fennálló szabadságok korlátozására, hanem azok hasznosítására és a lehető egyforma törvényhozás elérésére törekedjenek. A három dal lenyomása miatt felségárulással vádolt és Bruexbe kísértetett könyvmondások az ottani esküdtsek által felmentettek.

Országgyűlés.

A képviselőház okt. 1-ői ülése.

Elnök: Bittó. Jegyzők: Szeniczey, Széll, Tombor, Kiss, Wächter Frigyes.

A kormány részéről jelen vannak: gr. Lónyay, Tóth, dr. Pauler, Tisza, Szilágyi és Trefort miniszterek.

A múlt ülés jegyzőkönyve észrevétel nélkül hitelesítettik.

Madarász József határozati javaslatot ad be, hogy minden más feliratot mellőzve, bizottság küldessék ki, mely Simonyi Ernő feliratát némely pontokban különösen a 26, 32, 38 és 40-ki kikézdéseiben megváltoztatva terjeszse a ház elé. Elnök. A határozati javaslat ki fog nyomatni.

TÁRCSA.

Békés Gáspár.

VI.

Négy nappal azután, hogy Békés a császárral kicserélte a szerződést megerősítő oklevelet, 1571. márcz. 14-én Zápolya János Zsigmond, az utolsó németi király meghalt. Békéshez az előbbeli tanácsosok levelet intéztek, hogy minden dolgot mellőzve, minél gyorsabban térjen haza, egyedül a fejedelem haláláról értesítse a császárt;⁹⁷⁾ Vajda István pedig a portára küldötték, engedélyt kérni a fejedelmválasztásra.⁹⁸⁾

Márczius végén kaphatta meg Békés Prágában a fejedelem halálhírével érkezett levelet, mert márcz. 28-án már a császár is tudta azt, ki azon napról levelet intézett Hagymás Kristófhöz, melyben írja: nem kételkedik benne, hogy ő, mint meghitt embere, tudja minő egyezsére léptek ő és II. János király a múlt nyáron, és hogy ők az iránt, a miben megegyeztek, levelet is adtak, azt kölcsönösen helybenhagyták s hittel is megerősítették. „Mint az azonban — kimulván a fejedelem az életből — azon egész ország üdvének és fenmaradásának gondja ama szerződésnél fogva minket terhel — ugymond — legkevésbé sem akartuk a mi kedvelt hívünket, ngos kornyáthi Békés Gáspárt, ki eddig követi minőségben volt nálunk, tovább itt tartóztatni, sőt inkább hozzád és többi erdélyi híveinkhez gyorsan visszaküldeni.“ Békés — folytatja tovább — bőven megértette tőlünk, hogy ezen változás után minő véleményvel vagyunk azon ország megmaradása, s jövődő békés és nyugalmas állapotáról; és elég bő utasítást adtunk neki több dolgokra nézve: meghagyván, hogy némely dolgokat — egyéb kiváló híveink között — veled végezzes és elődbe terjeszszes; miért is hűségedet kegyelmesen megkeressük és intünk, hogy azoknak, melyeket ő a mi nevünkben eléd terjeszt, kétség nélkül hitelt adj, azokhoz úgy alkalmazd ma-

⁹⁷⁾ Forgács, 464. l.

⁹⁸⁾ Erd. tört. Tára. I. 96. l.

Két bíráló bizottság jelentést tesz.

Következik a napirend, vagy is a Németországgal 1872. máj. 7-én kötött pósta-szerződés beczikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Molnár Aladár előadó ajánlja a törvényjavaslatot elfogadás végett.

Nikolits Sándor a törvényjavaslat ellen szól, valamint Csernátóy is, kiknek a kereskedelmi miniszter felel, s a két szónok ellenvetéseit megczáfolja.

Olvastatik a törvényjavaslat.

Napirenden voltak még az 1869. közösügyi költségek pótlásáról, a közös pénzügyminiszter által 1870-ben létesített előlegezési hitelmeveletről és a közöshadügyminiszternek 1871-re engedélyezett 300,000 póthitel Magyarországra eső részének fedezéséről, az osztrák-magyar Lloyd gőzhajótársulat dotációjáról szóló törvényjavaslatok.

A központi országos honvédegyület közgyűlése.

A közp. országos honvédegyület sept. 20-án tartotta meg közgyűlését a megyeház nagy termében, a honvédek csekély részvéte mellett. Képviselve összesen csak 14 honvédegyület volt, 24 elmaradt. Elnök Gáspár András megnyitván az ülést Kühnel Ignác jegyző a lefolyt évről szóló jelentést olvasta fel. A jelentés különösen hangsúlyozza a következő három pontot: először, hogy az 1848—49-ki honvédeknek az erkölcsi elismerés mindaddig még meg nem adatott; másodsor a honvédek özvegyei és árvái nyugdíjaztatása iránt nem történt semmi intézkedés harmadsor a testület pénzügyi viszonyait illetően jelent, hogy a egyelőre pénze nincs, sőt még az eddigi költségek is kölcsönből fedeztetek.

Várady Gábor indítványozza, hatalmazza fel a honvédegyület központi bizottságát, hogy az országgyűlés előtt a honvédek özvegyei és árváinak nyugdíjaztatása iránt a körülményekhez képest intézkedjék; maga részéről most is ahoz ragaszkodik, hogy ez iránt az országgyűlés előtt minden alkalommal lépés teendő. (Eljenzés.) Indítványa elfogadtatott.

Erre Vidacs János, a honvédménház építészeti bizottságának elnöke tesz jelentést a menház építésének eredményéről. Begyűlt adakozás után 93,336 frt., a kiadások 74,627 frtra ragnak, így a maradék 18,709 frt, mely összeg a ferencz-józséfvárosi takarékpénztárban van elhelyezve. Ezeket kivül van még vidéki takarékpénztárakban is 6,212 frt, s így az összes rendelkezésre álló tőke 24,922 frt, s az egyesek által följelölt segélyösszegek. A menházban már 80 rokkantot lehet elhelyezni, kiknek évi ellátása 300 frtban van megállapítva és így összesen 24 ezer forint szükséges e célra.

gad, a mint benned bizunk és nekünk elkötelezett hűségged sugallja. Es miután Magyarországnak erdélyi részeinek három nemzetbeli karai és rendeihez különös levelet bocsátottunk, melyben őket buzdítottuk azok iránt, melyek az ország jövő békés állapotára fenntartására vonatkoznak, a mint ezt az említett Békés Gáspártól bővebben megértend: téged kegyesen intünk, hogy mindezeknek a rendeknél kívánt jó sikere legyen, tettel tanácsosatl és gyámoltással Békés Gáspárnak és azoknak, kiknek az ügyet ajánlottuk, akkép légy segítségére, hogy irántunk különös vonzalmadat és őszinte hűséggedet, főleg ez alkalommal tanulsitd;⁹⁹⁾ melyért előre is kegyét és kegyelmességét igéri; és biztosítja, hogy ha az iránta való hűséggedért valami kárt szenvedne, gondoskodni fog kárpótlásról, és semmit sem mulasztand el, hogy az elhalt fejedelem kegyelmességét kipótolja, mert ő mind a közzabadságot, mind a magánosok szabadságait megvédeni, s kit-kit az elhalt fejedelem kegyes adományaiiban megtartani törekszik.⁹⁹⁾

Másnap, márcz. 29-én Forgács Ferencz püspökhöz hasonlatos levelet intézett,¹⁰⁰⁾ s úgy látszik mindkettőt, valamint a RR-hez intézett harmadikat is még a fejedelem halál-hírért vitt postától beküldötte Erdélybe, hol Békésre és a postákra vártak.¹⁰¹⁾ A testamentos urak pedig ápril 1-re Fejérvárra gyűlést hívtak össze, melyen már két pártra oszlott az ország; egyiknek jelöltje Békés, másikkak előbb Báthori Kristóf, később annak bejeges volta miatt Báthori István. Békés pártjának vezére hagymás Kristóf volt. A hét pontu végzésnek, mit e gyűlés hozott, főbb határozatai voltak, hogy a király temetése legyen május 17-én, a választó gyűlés ugyan az nap, és minden vármegeye és székelyszék az ispánokkal és királybírákkal együtt 10—10, minden szárváros és szék 6—6 követet küldjön a választógyűlésre, s mig ez végbe megy,

⁹⁹⁾ Gr. Kemény App. Epist. II. 99—104. II.

¹⁰⁰⁾ Magyar tört. Emlék. Irók. XVI. K. LXXII. — LXXIV. II. E levél rövidített tartalommal ugyan az, mit Hagymásnak írt a császár.

¹⁰¹⁾ Erd. tört. Tára. I. 98. l.

Felszólítandók tehát Magyarország lakosai, egyletei és testületei, hogy a honvédek ellátására ismét adakozni siessenek. Köszönetet indítványoz Dóczy Ferencz építésznek, a ki valóban hazafias buzgalommal vezette az építést. — Ezen indítvány elfogadtatván, Németh Albert azt indítványozza, hogy a menház egyik szemeszökö részén márványtábla helyeztessék el, melyre Vidacs János, valamint a menház-bizottság kilencz tagjának nevei és a menház rövid története legyen bevésendő. Mint indítványozó e célra 100 forintot ajánl fel. — Indítványa élénk éljenzéssel fogadtatott. — Erre Várady Gábor a honvédménház teendőinek vezetésére vonatkozó nézetét adta elő, és e célból tüzetes tervezet kidolgozását ajánlotta, mit a közgyűlés el is fogadott.

Posen bekebelezésének százados évfordulója.

Azon körülmény, hogy a berlini császári találkozás és Lengyelország első feldarabolásának százados évfordulója történetesen össze esett, azon nézetre birta a lengyeleket — írja a „Times“ marienburgi levelezője, miszerint a berlini konferencia főtagját tulajdonképen az ő vereségök évfordulójának megünneplése képezi. E vádat megczáfolták ugyan a császárok, a midőn ez ügyet legtovábból sem érintették s midőn a két császár nem együtt vonult be Posen fővárosába, Marienburgba.

A lengyeleket mindamellett elkeseredve gondoltak az ünnepélyre; lapjaik telvék a leghevesebb kifakadásokkal s minthogy a sajtószabadság e tartományban a legkorlátlanabb, a dolgok, melyeket elmondanak s a fenyegetések a melyeket hallatnak, legkevésbé sem hízlelők és megnyugtatók a tartomány nem lengyel lakosaira nézve. Elismerik, hogy a tartomány nevezetesebb, városaiiban a művészetet, tudományt kereskedelmet a hajdan bevándorolt német elem képviseli, ők azonban más állásponttól indulnak ki s a mindegyik néptörzset megillető jogot hangsúlyozzák: nemzeti jellegök sajátágaiba helyezik büszkeségüket s kiemelik, hogy ha a lengyelek magukra hagytak volna, eleget elsajátítottak volna a nyugottól arra nézve, hogy kifejleszszék országuk segédforrásait minden idegen segítség nélkül is.

Marienburg, hol az ünnepély lefolyt, ép oly német város mint Köln avagy Hamburg, sőt némi tekintetben még németebb mindkettőnél, minthogy frankok, saxonok, svábok s brandenburgiak telepedvén le itten és a tartományban, mindannyian elvesztették kiváló nemzeti jellegüket s új typut vettek fel, mely a régieket mind magában foglalja.

M. hó 12-én a város kora reggeltől kezdve nagy forrongásban volt: a lakosság apraja nagyja az utcákra sereglett beszélgetve a nagy nap bekövetkező eseményeiről. A házakat virágfüzerek ékítették s német s porosz zászlók függtek alá tetőzetokről.

Báthori Kristóf alatt 1500 harcos legyen egybegyűlve Tordánál.¹⁰²⁾ E végzéseken meglátszik a Báthori-párt tulnyomó befolyása; mert mig egyfelől — hihetően Békésnek köznemesség előtti nagy népszerűségét tartva — a választásra jogosult összes nemesség helyett csak korlátolt számú küldötteket hívtak meg, másfelől a határidőt is oly rövidre szabták, hogy ha képes lett volna is Békés ez alatt — semmitől sem gátoltatva — hazajöni, pártja szervezésére ideje bizonyára nem lett volna. Aztán a haderőnek Báthori Kristóf parancsnoksága alá rendelése épen határozott, világos jele volt a számításnak; mint az adatok összevetéséből kiderül, legnagyobb befolyást gyakorolván Báthori megválasztására.

Mig a fejedelmválasztás napja eljött, addig mindkét jelölt támogatta ügyét az illető hatalmasságoknál. A portán Báthori István volt előnyben, Békésre megharagudtak ott a speieri egyezés létesítéséért; aztán Báthory pártja azt sem mulasztotta el tudni adni, hogy Maximilián a Békés ügyét levelei által támogatta. Musztafa budai pasa pedig híret hallván némely magyarországi hadcsapatok mozgalmainak, egy ápril 6-án írt levelében tiltakozott az ellen, hogy Maximilián a fejedelmválasztásra befolyást gyakoroljon „miért hogy Erdély is a török császár jószágá.“¹⁰³⁾

Végre összegyűltek az ország rendei, május 23-án eltemették a meghalt fejedelmet;¹⁰⁴⁾ másnap megkezdődött az országos tanácskozás Erdély első fejedelmválasztó gyűlésében.

„A mint az országgyűlés elkezdődött — írja Forgács — Békés, a királyi végrendeletet egyik végrehajtója, semmit nem gondolva a közjával, követelte, hogy valamennyi erdélyi vár, Gyulafehérvárral, a fejedelmi székhelyvel együtt azonnal adassék át Maximilián kezébe, s az ország az ő hűségére bírássék, a mit az maga se kívánt, de remélte, hogy ha ezt kiviszi, Maximiliántól az ország kormányával ő bízatik meg. Ezt először tit-

¹⁰²⁾ L. Erd. tört. Tára. I. 93—95. II.

¹⁰³⁾ Magyar tört. Emlékek. Irók. III. K. 212—3 II.

¹⁰⁴⁾ Schuler: Archiv zur Kunde Siebenbürgens II. Naptári jegyzetek ez évből.

Délután négy órakor, mikorra a császár érkezése volt jelentve, az egész város az utcákon tolongott, misem törődve a szakadatlanul hulló esővel. A vasuti államástól a kastélyhoz vivő hosszú kanyargós utca legsajátságosabban volt dekorálva s valóságos ipar és gazdasági kiállításá alakított át. A járda mellett egész hosszabban mutatványok voltak kitérve a tartomány főterményeiből. Voltak sörös hordókból és cukorsüvegekből összeállított diadalívek, közből épült őrtornyok; volt egy gabonával terhelt szekér rajta fél tucatz tejáruséknak öltözött leánnyal, egy más szekér burgonyával, egy harmadik pedig borszeszszel volt megrakva. Itt egy hatalmas gőzhajó, amoda egy corvette mintázata, majd egy-egy ágyu vontá magára a közfigyelmet.

E tárgyak között helylyel-közzel foglaltak állást a marienburgi czéhek, erősödve a Danzig, Elbing, Thorn, Kulm és más helyekről érkezettek által. Ezeket kivül ott állottak az iskolák fi- és leány növendékei, ott mindenek fölött a tartományból összesereglett lövészek végül mint egy 70 vagyos fiatal polgár nemzeti öltözetben lóra ült, hogy a császár polgári őrsapatát képezze. Az utcákon felállított oszlopok a különböző német tartományok czimereivel, zászlóival voltak díszítve.

Vilmos császár fél négy tájban érkezett meg a koronaherceg, Frigyes Károly és Eulenberg gr. belügyér kíséretében. Az indóházban a tartomány kormányzója mondott rövid üdvözlő beszédet, mely után a császár Frigyes-Károly hggel egy nyitott hintóban foglalt helyet s megelőzve a 70 lovas által vonult be a városba. Javában esett az eső, midőn a császári hintó a főutcán megjelent, sűrű tömeg által kerítve, melyet a rendőrség nem volt képes visszatartani. A császár komolyan nézett, tán fivérének Albertnek, súlyos betegsége miatt, a koronahg. ellenben igen nyájas volt s ismételve intette a lovas rendőroket, engedjék szabadon a hintóhoz a tömeget.

A császárné után külön hintóban ült Károly Frigyes főherceg és Eulenberg gróf, kiket még több hintó követett; ezután vonultak be a lövészek s a czéhek, az iskolás gyerekek és ifjak, ugyanezen rendben vonulván el Vilmos császár előtt, midőn ez a kastélyba bevonult s annak erkélyén megjelent. Ez egész idő alatt folyvást ünnepélyesen zugtak e város harangjai s ágyudörgések reszkettették meg a levegőt. Azonban az eső sem szűnt meg s záporban omlottál az egész bevonulás alatt tönkre téve sok ünnepi díszruhát s a házak virágfüzereit, de mibenssem csökkentve a lakosság lelkesültségét, mely némitő éljenzésekben tört ki s különösen megható jelenetté fejlődött a kastély udvarán.

A város az ünnepély alkalmából a szó szoros értelmében el volt árasztva idegenekkel s mintegy 12,000-re lehet tenni az idegenek számát a 9000 lelket számláló kis városban. Elképzelheti tehát, mily mesés árra rugott minden, főleg pedig a lakás, egy szoba naponkint 3 font sterling, sőt még többre is kerülvén.

kon kísérlette meg, de azután nyíltan is. A mi midőn nyilvánosságra jött, oly zajongón, elannyira egy értelemmel s oly közboszankodással lón fogadva, hogy a sokaság kész lett volna a Békés-pártiakat mind megölni, ha Báthori István ellenök nem állott volna; szemökre hányva, hogy elvesztették nem csak Horváthországot, Slavóniát és Bosniát, de Magyarországot és magát Ausztriát, a melyet immár megvédeni nem tudtak, sőt Erdélyt is elvesztették volna, ha birtokába János vissza nem helyeztetik vala. Ezt látván Békés, föltételétl elállott, s hogy e dolog a Szelim császár követe tudtára ne jöjjon, mindeneknek hallgatás lón parancsolva. De e titokban tartás még sem sikerült. Így hát az egész ország Istvánhoz hajolt. Szelim is megparancsolta követe által, hogy őt választás meg s ő legyen fejedelem. De a Békés pártiak ellene voltak, mindenkit részökre vonni, erővel, ajándékokkal, ígéretekkel minden lehetőt elkövetni megkísérlették, olykor Maximiliánra is hivatkoztak, a ki azonban jónak vélte magát mindentől távol tartani. Megkísérlették részökre vonni a Szelim császár basáit és követét, de ezek előtt alig volt valami gyűlötebb, mint e pártbeliek neve, s különösen a Békésé. Utoljára, hogy megkísérletlenül semmit se hagyjanak, a szomszéd oláhországiakat és törököket is jutalom ígéréte mellett segítségül az ország szívébe behívták. Nagy reményök volt főként abban, hogy a fejedelmi testőrsereget megvesztegethetik; de ezeket Báthori Kristóf azelőtt már jóval megintette volt, s a maga seregeit Tóvishez, Gyula-Fejérvártól egy mértföldnyire rendelte, hogy a dolgok fejlődését onnan szemmel tartsák. Békés azért éjnek idején magához hivatván Sása János és Vadas Mihály vezéreket, roppant ígéretekkel kérte őket és hozzájuk beszédet tartott. Ők elsőben ajánlták szolgáltatukat de úgy, hogy az sem magánosoknak, sem a közjónak veszedelmére ne kívántassék. Békés újból és újból kérte őket, beszélt hozzájuk, eléadta nekik, mekkora jutalmat, mily összeg pénz meny nyi jóságot nyerhetnek ez alkalomból. Ezek szávaiból észrevevén, hogy gyilkolási szándék forog elméjében: kijelenték, hogy ők senkihez, magánoshoz nem csatlakoznak, de a közjóra nézve ha ne ki célja az, nem lesznek tőle idegenek. Megha-

Marienburg bűszkeségét kastélya, a német lovagrend fészke (1270—1470-ig) képezi, ez óriási stílus épület, mely három szabálytalan négyszöget képez, melyek közül az első négyszer akkora mint a második; s emez nyolcszor oly nagy mint a harmadik. A stílus az egész óriási épületen egy és ugyanaz, külseje mind a mellett is elárulja azon különböző czélok, a melyekre egyes részei építettek. Kár, hogy épen legigénytelenebb részei állanak szabadon a kastélynak s legszebb homlokzatai elől háztömegek zárják el a kilátást.

A 12-én lefolyt bekelezési ünnepélyt másnap új, de némileg hasontárgy ünnepélyesség követte. A tartomány ugyanis elhatározta, hogy Nagy Frigyesnek szobrot emel annak emlékére, hogy e tartományt a lengyelektől visszazserezte s e szobor alapköve e napon volt a kastély előtti téren leteendő.

Az illető helyen csinos kioszk volt rögtönözve, körötte oszlopok, melyek nemcsak a német és európai, de még amerikai államok czimereivel és zászlóival is voltak díszítve. Itt ismét megjelentek zászlókkal a czehek, az iskolák növendékei s a lövész testületek, míg a nézők számára állások voltak berendezve.

Délelőtt 10 óra tájban megjelent a császár a koronaherceg és Frigyes Károly főh. kíséretében lelkesült hurrával fogadtatva. Itt Winter danczigi polgármester, mint az ünnepélyt rendező bizottság elnöke dícseszédet tartott Nagy-Frigyes fölött s örök hűséget esküdött a tartomány nevében a dynastiának, mely levette rólok a lengyel jármot.

A császár rövid köszönő szavakban válaszolt s aztán néhányat ütött a gránit talapzatra, mely nagy Frigyes szobrát fogja hordani. E közben megdördültek az ágyuk s az ennekkor s az egyesült katonai és lövész-zenekar rákezdte Luther „Erső váram nekem az isten“ karénekét.

Mielőtt a karének végdallamai elhangzottak volna, a kastélyból egy érdekes körmenet bontakozott ki, mely mint egy varázsütéssel visszavitt bennünket a 13. századba. Fehér köpenyökben, esillogó aczél öltönyökben s rezes sisakjaikkal a német lovagrend tagjai közeledtek. A nagymester aranyos sisakkal tanácsnokainak s udvara egyéb tagjainak közepette a menet főalakját képezte. Végül a menetet tarka öltözötű bohócok, solymárok, vadászok s más udvari cselédség zárta be. — Így folyt le az ünnepély, mely új lángra lobbantotta a gyűlöletet a német birodalom keleti részeiben — a lengyel és német elem között.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, oct. 3.

— **Király ő felsége** Ischlből vadászatra rándult Lipóth f. g. kíséretében. Hir szerint csak oct. 8-ka felé tér vissza Budára. A királyné okt. közepeig időz Ischlben, honnan egyenesen Gödöllőre jön Valeria főhercegnővel. Később Rudolf korona herceg, Gizella főhercegnő is követni fogják.

ragudott rájuk Békés s csaknem dühösködve hagyta ott. Következő éjjel ismét hivatva magához, tudatván, hogy bizonyos közügyben van velök igazítani valója. De ők titkos uton értesültek, hogy orgyilkosok leselkednek utánok, a kik, ha ők eljönnek, azonnal meggyilkolják vala, s ezután a sokaságot a Békés részére téríthették volna. Ők tehát nem mentek hozzá. De a mint a nap feljött, sokan jöttek a fejedelmi palotába s azt katonasággal megtöltötték, minden pontra vigyázókat és örököt helyezvén. A nemesek és más rendek ropant nagy száma gyűlt vala össze a vár ellenében levő egyháza; a főrendek pedig a várba gyűltek föl. A főrendek közül mindenki, a mint a várba jött az ott levők érdemlett tisztelettel köszöntötték. Békés és társai, a mint beérkeztek zajongani kezdetek, s alig tudták magokat mérsékelni; éles figyelemmel kísérték és hallgatták mindenkinek minden szavát, tettét. De a legtöbben nem tudták mire néz a katonaság e zavargása, csak Békés gyanakodott s büntudatában erősen megfélemltet. Ekkor a többi végrendelet végrehajtókkal egybebeszélvén együtt Báthorihoz mentek, kérték, hogy csendesítse le a katonák zajgását, ők előre csak a végrendelet végrehajtását kívánják s nincs ellenökre, hogy ő fejedelmek kikiáltassék; megígérték, hogy a mint a végrendelet végre lesz hajtva, minden várat és erődöt birtokába adnak. Belégyezvén ebbe István, mindkét részről a föltételek megtartására megesküdtek. István maga elé hivatá a katonákat, kérdezé zajgásuk okát; ezek nyíltan kijelentették, hogy nemcsak maguk, de István és minden jók iránt aggodalommal vannak eltelve, mivel úgy értették, hogy mindnyájuknak esel volt vetve. Ő tehát hallgatást parancsolt nekik. És így a főrendek és országgyűlés más tagjai Báthori Istvánt május 25-én egy szívvel-lélekkel fejedelmévé választották. ¹⁰⁵⁾

Ily tudósítást hagyott fén Forgács az első fejedelm-választó gyűlésről; oly tényeket tulajdonít Békésnek, melyek egyike is — ha bebizonyítható volna — elég lenne arra, hogy nevét a történetíró megvetéssel emlegesse; hogy mint erkölcstelen em-

— **Császárné és királyné ő felsége** a dévai g. kel. templom felépítésére magánpénztárából kétszáz (200) frtyai összeget méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— **Király ő felsége** meghitta a bécsi világiállításra mindazon fejedelmeket, kik Berlinben a nagy találkozón jelen voltak.

— **Rudolf koronaherceg** tisztí helyettesül lép be egy német gyalog ezredbe. Királyunk, e legmagasabb elhatározásánál bizonynyal az általános katona-kötelezettség elvét tartotta szem előtt.

— **Felsőfehérmegye** bizottsági gyűlése alkalmával gyűjtés rendeztetvén a pesti népszín-színházra, 500 frt iratott alá.

— **Albrecht főherceg**, mint Zarából távirják, szept. 29-én szemlélte meg a határerdőket Lastua és Budua között. Kozmáczban megjelent a főherceg ülvölzésére Miklós montenegrói fejedeleme fénys kíséretével együtt Cetinjéből. Két órai együttlét után a főherceg Buduába, a fejedelem pedig Cetinjébe utazott vissza.

— **A Deákparti erdélyi képviselők** oct 1 tartották első értekezletüket; a multkori tanácskozás csak előértekezlet volt. Az értekezlet többsége abban állapodott meg, hogy ez összejövetelek ne bírjanak állandó club-jelleggel, s hogy abban az ellenzéki tagok egyszer mindenkorra ne hivatassanak meg, mi azonban nem zárja ki azt, hogy egyes kérdésekben hozzájuk meghívás intézessék. Az értekezlet bizottságot küldött ki, mely kidolgozza és tanácskozási előterjeszti, hogy mely erdélyi kérdéseket tartja a legsürgősebbeknek. E tanácskozás, melyen a szász képviselők is jelen voltak, Wodianer Béla ur lakásán tartatott; a közelebbi összejövetelek a köztelek termében fognak megtartatni.

— **Keresztesi Pál** papirkereskedésében sok szép — s a fiatalság által bámult fénykép van kitéve, csaknem mindegyike párisi divathölgyeket ábrázol. — Különös véletlen-e avagy számítás, hogy a nagy világ írói közül többen e hölgy-csoport közt tűnnek fel.

— **Helyes intézkedés.** Hajdan színházunk üresen maradt zártzsekeit az előadás kezdete után az üres zsebü uracsok minden tekintet nélkül, — ámbár jegyök nem volt — kényelmesen elfoglalták. Az effélének vége, minthogy a zártzsekektől kimenő urak térti jengyt kapnak s ez „fuss vagy fizess!“ jelszökönt hat azokra kik talán szerencsét akarnának próbálni.

— **Egy másik** czélszerű intézkedésről is megemlékezünk. — A karzati pénztár földszintre költözött, mindjárt az ajtó mellé. — Ezáltal a karzati közönség gyakori s némelykor szerencsétlen rohanásának a lépcsőkön eleje van véve.

— **A városi képviselő testület** tegnap szerdán gyűl. tartott, melyen 6 képviselő és 7 tisztv. volt jelen A negyvenes bizottság elfogadott munkálata a min. leiratban tartalmazott s a nyilvános ülésen nyert utmutatások szerint kijavítva a ki-sebbségi külön véleménynyel együtt a belügyminiszteriumhoz felterjesztetni határozatott. Az árva-

beri szörnyet óva intő példálul állítsa a jövő politika és társadalmi élet polgárai elé. Forgács e tudósítást az egykoru írók közül az ő nyomán járó Istváni, ¹⁰⁶⁾ az ujabbkoruak nagyobb része utána mondta. Azonban Forgács előadását a más egykoruak tudósításával való összevetés némely pontokban módosítja, másokban megigazítja s igen sokban teljesen tarthatlanná teszi.

Bethlen Farkas szerint Békés nem volt jelen a fejedelm-választó gyűlésen, hanem az nap este érkezett meg, melyen a választás megtörtént, s hallván a székesegyházban a Báthori éljenző kitörő örömkiallításokat, értesülvén a történetekről, még azon éjen Fogarasba távozott. ¹⁰⁷⁾ Arra nézve, hogy ő nem volt jelen, megegyezőleg ír az egykoru Gyulafi Lestyán. „A mely nap Thordára jutott, Békés — ugymond — az volt a napja, kit titkon végeztet vala az országgal, hogy akkor ott találja őket és gyűlésben üljenek akkor; de ezek nem tartották az fogadáshoz magokat. Mindazonáltal, ha jöttön-jött volna Békés Fejérvár felé nem tért volna Tordára, megnyerte volna a fejedelemséget; merta nemesség Enyeden volt gyűlésben az urakkal együtt. Báthori István csak azzal nyerte, hogy in loco authentico Fejérvárról volt, és parancsolva-parancsolt mindenfelé, hogy melléje jöjjenek és kénytelen voltak vele nem mertek elhallgatni.“ ¹⁰⁸⁾ Még világosabban kitérnik ez az előbb Békéssel tartó, a választás után Báthori pártivá lett Hagymás Kristóf leveléből, melyet — Maximilián császár fenebbi levelére válaszulva — Liszthi János veszprémi püspökhöz és kancellárhoz irt 1571. május 27-én, s melyben a gyűlés folyamát maga is tárgyilagosan és ily értelemben írja le s a melyben ő szinlelvé a császár akarata iránti jó indulatot Békés megbukását nem az ők Báthori mellé állásának, hanem Békésre fogott rossz tulajdonságoknak következményéül rója fel. Levelo tartalma a következő: ¹⁰⁹⁾

¹⁰⁶⁾ Istváni 319—320. II.

¹⁰⁷⁾ Bethlen. II. 225—6. II.

¹⁰⁸⁾ Kulcsárféle székely krónika. 33. I.

¹⁰⁹⁾ Erdélyors. történeti tára I. 106—110. II.

ház számára 50 frt. szavaztatott meg s azon kívül eladattak szépművészeti tekintetből bizonyos üres telkek építkezésre vállalkozóknak

— **Kong az ürességtől.** Derssin ur alkalmassint megadja az árát azon merészségének: hogy egy hóig tartó előadás után, most is kedvet érez az itvaló mulatásra. — Tegnap nagyon kevés bámulója volt a mutatványoknak. — Maga Páry Erzsébeth kisasszony is tapasztalhatta ez estve: hogy minden mulandó, mert az ő „kecses mozdulatait“ érdekel szemlélő uracsok sem valának mind jelen s a kisasszony az üres helyekre nézve, sohajtvá mondhatta: ez sem jött el! Az sincs itt! Amaz is hiányzik! Egyébiránt jól volt így, a kisasszony „csabos tekintetét“ nem kellett szórja boldog s boldogtalánra, hanem helyette ügyelt magára, meg lovára.

— **Tánczra kerül a sor nemsokára.** A gyors és szapora lábú fiatalság kedvence Holmländer László megérkezett s a táncztanításokat nemsokára meg fogja kezdeni. — Mióta Szvátek tánczmester meghalt, Holländer ur annyira megnyerte a fiatalság tetszését, hogy biztosan reméljük, miszerint buzgószágt a télen is nagyszámu tanítvány közt fejtheti ki.

— **A részeg embert kerülni kell!** A két viz közti utcában, — melynek rosz világitásáról nem rég emlékeztünk meg — tegnap este 9 óra után, egy jól felpálinkázott részeg ember, egy arra menő nőnek útját állotta s már tetlegesen bántalmazni szándékozott, midőn — szerencsésjére egy lovagias férfi közeledett, ki a semmiházi részegget az utból félre lökte. — Az ilyen példák gyakoriak lehetnek a nagy setétségben, tehát több világlósságot.

— **Pályázati hirdetmény.** A „Kolozs dobokamegyei néptanítók egylete“ három darab m. kir. aranyból álló pályadíjt tűz ki a következő pályakérdés megoldására: „Miként kell a néptanítónak eljárni, hogy tanítványai a népiskola által nyújtott ismereteknek a közéletben fölhasználására képesítsenek? A pályázati föltételek a következők: 1) Csak az egylet tagjai pályázhatnak. 2) A pályadíj csupán önálló becsesel bíró munka szerzőjének adatik ki. 3) A pályázati határidő 1872-ik évi dec. 31-ig terjed ki, mely napig a jelígelv ellátott idegen kézzel olvashatólag irrott s lapszámozott pályamunkák — a szerző nevét tartalmazó jelíget zártlevéllel együtt — postai uton alólit egyleti elnökhöz (Kolozs vára belkirály utca, küldendők. Kolozs várt oct. 1-én 1872 P a a l Ferencz egyleti elnök.

— **Abd-el-Kader** 40000 franknyi nyugdíját a francia belügyminiszter 10000-re szállította le takarékosági szempontból.

— **Egy japáni herceg** érkezett a „Neptun“ gőzössel Bécsből Pestre, Konstantinápolyba utazik, de előbb Pesten tölt néhány napot.

— **A tegnap délutáni zene,** sétatérünket ismét megnepesítette, fél 5-re vette kezdetét, hogy a sétatér a színházba vagy circusi előadásra is kellő időben mehessenek.

Minthogy római császár ő felsége levele által — írja levelében — az ő csekély személyére és vékony erejére bizta vala ez országbeli dolgainak pártolását, ő szólott még a gyűlés előtt jó idején több urakkal és a kancellár Csáki Mihálylyal is, ki azt mondta, hogy igenis jól tudja, miképen egyezett volna meg meghalt királyfia római császár ő felségével, mely dologban Békés Gáspár járt, s melynek úgy is kéne lennie; de bizonytalan lévén a végzések kimenetelre, ország elébe a meghalt király azt soha nem bocsátotta, nem is merészelt bocsátani soha. . . . Igaz is, hogy az urak a megirt végzésekéről semmit sem tudnak, vagy nem akarnak tudni, azt mondván, hogy a hátok megert csináltatott és kóhollatott. Nagy zugás is lett e beszédekre. . . .

„Ily állásban a dolgoknak kétes nagyon dolgunk. Békés Gáspárt ez ország nagyobb részén nem szeretik; mondják: sok dologba, praktikába verte fogát, sok jóságot is esalt a szegény király fiától; mondják: csak folytassa praktikáit, majd oda veszti fejét és marháját; de más is minden, az ki ez ország jutást megérteni, az szabad választást hátráltatni, és az hatalmas császár haragját szegény házajokra ingerelni merné. Lón is nagy zudulás az gyűlésnek első napján, mely késő délelővíg tartott; szász uraim még szólan sem mertek, kikben sok reménységünk vala, mert legtöbb hűségét tapasztaltunk ennek a római császár ő felségéhez, beszelvén már annak előtte Miles urammal a szebeni polgármester urammal és másokkal; de nagy lévén az zudulás és künn benn az mozdulás, alig hallja vala az ember önön maga szóját. Voltanak Békés Gáspár emberei is, kit tapasztaltunk magunk is, de nem mertek nyilván szólni. Véget vete a zavarnak Csáki uram, bé jön a gyűlés közébe a testamentommal és a hatalmas császár levelével, melyet még a megholt király fia életében irt vala, parancsolván és megengedvén a szabad választást; mely utolsó-nak nyers hangon felolvastatását praetendálván a gyűlés, csend leve; mindeneknek szeme az Báthori uramokra veté magokat, miért hogy csendesesen ülnek az öregajtó felé. Ezeknek utána késő lévén már az idő, nagy sebbel lobbol kiki haza mene. Jöve pedig hozzám kancellárius uram; mondja:

— **Mennyire növekszik a forgalom** a világiállítás közeledtevel, arról a Bécsben levő vasutvonalak igazgatóságai tudnának valamit elbeszélni. A különféle vasutak indóházai körül fekvő raktárak nem elégségesek a szállítmányok befogadására; így az osztrák déli vasut uton épített és nagyszerűen berendezett raktárai is már elégtelennékké váltak, a most fejlődő óriási forgalom alkalmával; így azok ki fognak tágitatni.

— **Két főherceg Albrecht-féle** jószágigazgatósági hivatalnok utazott a napokban másodosztályu vasuti kocsin a kassa-oderbergi vasuton Práprádtól Teschenig. Utközben a velük egy kocsin volt három gavallér társalgásba elegyedék hivatalnokainkkal s a közben rozsolissal kínálja meg azokat, ezek isznak és szépen elaluszunk, mert az italban álompor volt; mire felébredtek hiányozni tapasztalták értékesebb holmijokat, óráikat láncczostól, föltöltöket, tárczáikat stb stb.

— **Privilegium.** Piacunkon a takarékpénztár háza előtt egy fa sátor áll, melyben ruhá-nemüket árulnak; ez annál inkább feltűnő, mert naptáraink, a legközelebbi vásárt csak november 1-re jelzik.

A „Kol. Közlöny“ eredeti távsürgönye.

Feladott Pest okt. 3-án 10 óra d. e.

Érk. Kolozs várra okt. 3-án 11 ó. 25. perc. d. e.

Kineveztetek a kolozsvári egyetem tanáraivá: a jogi és államtudományi karhoz: egyetemes történet Óváry Kelemen, magyar magánjog Kolozs vári Sándor; osztrák magánjog Haller Károly; törvénykezés Plo sz Sándor; eszjog Jeney Victor; büntető jog Groisz Gusztáv; közjog Korbuly Imre; egyházjog Csiky Victor, nemzetgazdaszat Berde Áron rendes tanárokul. Rendkívüliekké Farkas Lajos római jog, alkotmányi politika Concha Győző. Orvosi kar: leiró és tájboncztan Czifra Ferencz, kóboncztan Genssich Antal, élet- és szövetten Török Aurél, kór- és gyógytan Machik Béla, sebészet Brandt József, szülészet Maizner János, szemészet Schulek Vilmos, államorvostan Fodor József, kórgyógytan Ajtai Sándor, állatjárványtan Mina János, élet- és kórvegytan Plo sz Pál. Bölcsészeti kar: Szamosy János Classicaphilologia és Homann Otto, magyar nyelv Imre Sándor, német nyelv Meltzi Hugó, bölcsészet Szász Béla, neveléstan Felmary Lajos, történelem Szabó Károly, Ládányi Gedeon. történelmi segédtudományok Finály Henrik, mennyiségtan Martini Lajos, természettan Abt Antal, vegytan Fleischer Antal, ásványtan Koch Antal.

Felölös szerkesztő Sándor János.

Próbálja meg te kegyelmed holnap az végzések dolgát, de vigyázzon te kegyelmed magadra; fejt jól felkösse, mü az mit az végzéről tudunk, azt csak mint az megholt kegyelmes urunk kancelláriusa tudunk, nem is vagyunk ez országnak kancelláriussai; mü soha az országnak arról számot nem adhatunk, nem is adunk soha, a mit megholt kegyelmes urunknak tettsett cselekedni, végezni, pac-tálni; lássa ezt Békés Gáspár ő kegyelme, az ki ezben járt, most is fut, fírad ott künn, de fejedelmi kontyot azért még nem vágnak fejére. Más nap jó hajnalban egybegyűlének a gyűlésben és alig valának együtt: ime minden további vita és szó nélkül kikiálták Báthori Istvánt a somlyait, főur, öreg nemzetet, vajdának.“

A mely nap Hagymás Kristóf e levelét Gyula-Fejérvárról irta, ugyanazon napon irt levelet Békés Bécsből Konstantinápolyba Benkner Mark erdélyi száznak; ki alpenzkóholás miatt hazáját és hitét elhagyván, mint Amhát bég a porta egyik tolmácsa volt. A szokásos üdvözlés és kívánások után a dologra térve így szólítja meg: Szerető atyámfia Amhát bég, tudja azt kegyelmed minémü atyafisággal te kegyelmed ígerte énnekem magát; kérem kegyelmedet, mint uramot szerelmes atyámfiát, hogy te kegyelmed ne hagyjon, hanem te kegyelmed fogja ugyan szive szerént a dolgot; kegyelmed tudja kinél kell törekedni, forgódjék és törekedjék szorgalmasan a dologban. Ha a kegyelmes ur isten megkönyörül rajtam és jó végre viszi a dolgot, meglátja kegyelmed, hogy a mint megmondtam, jó atyádfia leszek. Én istennek utána Memhót bégre, Musztafa ¹¹⁰⁾ bégre és te kegyelmedre biztam ott a dolgot. Az mit én velem miveltek, magatokkal miveltek atyámfiat. Tartsa meg az ur isten kegyelmedet minden jóban. Ez levél költ Bécsben 27. napján pünkösöd havának 1571. ¹¹¹⁾

Várfalvi Nagy János.

¹¹⁰⁾ Mindkettő magyar ronegat és portai tolmács.

¹¹¹⁾ L. Szalai „Adalékok“ 234—5. II.

Arverési hirdetmény.

Jelen év november 4-kén délelőtti 9 órától 12 óráig és szükségesebben délutáni 3 órától 6 óráig N.-Szebenben a br. Brukenenthal-féle nagy táncosházban nyilvános árverés fog tartatni, a br. Brukenenthal-féle alább megnevezendő, és véglegesen a n.-szebeni jótékony intézetekhez tartozó jóságok, szántó, és kaszáló földek, realitások haszonbérbe adása felett és p. dia.:

I. Tizenkét évi időtartalomra t. i. 1873-k évi januárius 1-től 1884-dik év december utolsó napjáig a) Bethlen-Szt.-Miklós, Alsó-Kápolna, Medvés, Szászvölgy és Kezler községekhez tartozó, mintegy 1054 catastralis hold szántó, 816 hold kaszáló és kertek, 49 hold szőlő hegyek és 209 hold legelők, az ottan talált lak, gazdasági, korcsmai épületekkel és curialistákkal, ugyszintén Bethlen-Szt.-Miklóson vadászati, halászati, korcsmárlási, malom, hajó és vásárvám joggal, nemkülönben Alsó-Kápolnán, Medvésen és Szász-Völgyön korcsmárlási joggal. A kiküldési összeg évenként 10,000 ft. o. é. b) Magyar-Bénye, Elekes, és Hosszaszó községekhez tartozó mintegy 550 hold szántó, 84 hold rétek, 19 hold szőlő kertek, 17 hold legelők, az ottan talált lak, és gazdasági épületekkel, curialistákkal, és vadászati, halászati, korcsmárlási, és malom vámjogokkal, nemkülönben Magyar-Bényen, Elekesen és Szancsalon limitált korcsmárlási joggal. A kiküldési összeg egy évre 5,500 ft. o. é.

II. A jelen 1872-ik évi november 1-től az 1884-ik év december utolsó napjáig 12 évi és 2 hónapi időtartalomra **Alsó-Orbon** mint egy 60 hold szántó, 50 hold rétek és kertek, és 6 hold legelő és egy korcsma, Enyed és Tovis között az országot mellett az ugynevezett Czifra fogadó egész évi korcsmárlási joggal s az ottan talált lak és gazdasági épületekkel. Kiküldési összeg egy évre 700 ft. o. é.

III. **Fogarásban** a vártéren az országot mellett fekvő zur „Stadt Paris“ című szálloda és vendéglő ahoz tartozó laképületekkel, istállókkal és más szükségesekekkel. A kiküldési ár egy évre 1200 ft. o. é.

Ezen árveréshez offert utján is hozzá szólhatni, mi stempellel ellátva, a kiküldési ár 10 percentjét oda mellékelve, s az ajánlott összeget betűvel és számmal is tisztán kiírva, ugyszintén teljes nevét, lakását és az utolsó postai állomást olvashatólag feljegyezve, f. é. **november 3-kán d. u. 6 óráig dr. Zekeli Vilmos jóságigazgató** urnak beadandó, ugyszintén azt is nyilatkoztassa ki, hogy a haszonbérbe adandó tárgyakkal és a haszonbéri kötelevél pontjaival ösmeretes, s annak alapján teszi az offertet.

Az offertek elhatározásánál azonban fenntartatik a személyes meggyőződés, hogy az ajánlkozók közül ki a szakértő és pontos s képes fizető.

A szóbeli árverésnél a haszonbérbe venni kívánók még az árverés megkezdése előtt kötelesek a kiküldési ár 10 százalékát az árverés-

sel működő bizottmánynak letenni. Legtöbbet ígéro köteles a haszonbéri kötelevél megerősítése és helybenhagyása után 14 nap alatt egy évi haszonbért biztosíték gyanánt azonnal letenni.

A haszonbéri kötelevél pontjai és föltételei megtekinthetők országos ügyvéd és jóságigazgató dr. Zekeli Vilmos ur n.-szebeni irodájában minden nap a hivatalos órákban, u. m. d. e. 9 órától 12-ig és d. u. 3-tól 6-ig. Bethlen Szt.-Miklós, 1872 october 1-én. A br. Brukenenthal-féle jóságok igazgatósága.

(561)

A zámi uradalomban, vaspálya-álmás Zám Erdélyben, magról nevelt legnemesebb gyümölcsfajok, törpe, gula- és magasfákban, továbbá szőlő-csmeték és díszfák, a legjutányosabb árak mellett eladásra készletben vannak. Bővebb felvilágosítást nyújt a lajstrom, melylyel kívánatra ingyen és bérmentesen szolgál a zámi uradalmi tisztség.

(564)

az irás- rajz- és festészethez megkívántató tárgyakat a legelső és hitelesb forrásokból szerezvén be, oly dús és nagy választékban állítá elő, hogy Kolozsvár összes közönsége már is oda nyilatkozván, hogy egy ilyenforma **papír-üzlet Kolozsvár városának „büszkesége.“**

KERESZTESY PÁL

első kolozsvári

PAPÍR-, IRÓ-, RAJZ- és FESTÉSZETI RAKTÁRÁT

ez idény beálltával különös figyelmébe ajánlja úgy a helybeli, valamint a vidéki t. közönségnek, miszerint minden

az irás- rajz- és festészethez

megkívántató tárgyakat a

legelső és hitelesb forrásokból

szerezvén be,

oly dús és nagy választékban állítá elő,

hogy Kolozsvár összes közönsége már is oda nyilatkozván, hogy egy ilyenforma **papír-üzlet Kolozsvár városának**

„büszkesége.“

(533)

THEA és RUM

MANDL A. U.

porosz királyi udvari szállítónál

BRÜNN-ben.

Családi thea fontja 2 ft, 2 ft 50 kr, egész 3 ft.

Karaván thea „ 4 ft, 5 ft, 6 ft, egész 8 ft.

Cuba-rum, igen finom, kupája palaczkkal együtt 1 ft.

Jamaica-rum palaczkkal 80 kr, egész 2 ft 20 kr.

Francia liqueurek, u. m. Anisette, Curaçao, Crème de Rose,

Vanille, Kömény, sat., sat. palaczk számra 1 ft 20 kr.

Hollandi liqueurek palaczk számra 2—3 ft.

Muszka Allash porcellán kancsóokban 70 krtól 2 ft 40 krig.

Szállítás vidékre utánvét mellett.

Árjegyzékek, kívánatra, ingyen küldetnek meg.

Orvosság nélkül.

(531)

MELL- és TÜDŐ-

betegnek természetes uton, még reményvesztett az orvosok által, gyógyíthatannak nyilvánított esetekben is gyökeresen gyógyulnak

orvosság nélkül.

A betegség részletes leírására bővebben felel levelelben

J. H. Fickert, Dir. Berlin, Wall-Strasse No. 23.

A levélhez 5 ft. o. é. melléklendő.

Orvosság nélkül.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI

KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvárt, főtér báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólirt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos ivenk, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromütlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**
FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda, — miután Keresztesy Pál papír-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papirok a legelső papír-gyárakból szereztetnek be, és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron** számíttatnak, és a legszükségesebb mintázatokból kész raktárt tart, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.

A Borsza községében Dobokamegyében f. é. november havában megnyitandó állami népiskola tanítói állomására pályázat hirdetetik. Évi fizetés 400 ft., természetben lakás és 1 hold 1020 kert haszonélvezete.

Tannyelv magyar. A kellőleg felszerelt pályázati kérvények a vallás és közoktatási min. k. min. teriumhoz czimezve f. é. **october 31-ig** bezárolag a kolozs-dobokamegyei tanterületi felügyelőséghez Kolozsvárra küldendők.

Kolozsvárt, 1872 october 2-án.
A kolozs-dobokamegyei tanfelügyelőség.

A valódiorsz. szab. legújabb 6 Felsege által-hyáltsággal ki-tüntetett, az orvosi kartól megvizsgált, s sikeresnek talált szerféleképen kipróbált itkos szer a **patkányok házi s mezei egerek, vakandok és svábok** teljes kiirtására, (melyet sok-felé hamisan utánozni s árulni megpróbáltak) hamisítan minőségben kapható: Kolozsvárt: Fölly és Hutlessz (a főtéren), M.-Vásárhelyt: Fogarasi Demeternél, Brassóban: J. L. Hess-haimernél, Segesvárt és Szebenben: J. B. Misselbacher és fainál. Nagy bádög 1 frt, kis bádög 80 kr. Egyes bádög megrendelése utánvétel mellett gyorsan teljesítetik. Ugyanott kapható citrom-kenőcs, egyszálú szor a fagyhólyag és tyúk-szem ellen, 1 tégely 50 kr.

Egy kivonat naponta érkező hasonló dícsérő-levelekből: 16—3. (323) Kérlek meg egy pár tégelyvel küldeni, mert a nagymennyiségű patkányok kiirtására szük-séges; az eddig használt kitiűő hatással volt. Velencen, Károlyváros mellett jun. 17. 1871. Tisztelettel ULLMAN BETTI, haszonbérőlné.